

**SESOTHO PUO YA LAPENG: PAMPIRI YA I
SESOTHO HOME LANGUAGE: PAPER I**

MARKING GUIDELINES

Nako: Dihora tse 3

Matshwao: 100

These marking guidelines are prepared for use by examiners and sub-examiners, all of whom are required to attend a standardisation meeting to ensure that the guidelines are consistently interpreted and applied in the marking of candidates' scripts.

The IEB will not enter into any discussions or correspondence about any marking guidelines. It is acknowledged that there may be different views about some matters of emphasis or detail in the guidelines. It is also recognised that, without the benefit of attendance at a standardisation meeting, there may be different interpretations of the application of the marking guidelines.

DITAELO HO MOTSHWAI

- Diphoso tsa mopeleto le puo di se ke tsa fuwa kotlo ntle le haeba diphoso tse jwalo di fetola moelelo/ kutlwisiso, hobane ho tsepamisitswe maikutlo kutlwisisong ya tema (Le ha ho le jwalo diphoso di nne di hlwauwe).
- Ha moithuti a sebedisitse mantswe ao e seng a Sesotho, mantswe ao a se ke a natswa ha a ntse a bolokile moelelo, mme mohlalobuwa a se ke a fuwa kotlo.
- Dipotsong tse bulehileng ho se ke ha abuwa matshwao sebakeng sa karabo ya **E/ TJHE** / kapa **KE A DUMELA/ HA KE DUMELE**. Ho tla nne ho be jwalo le ho **NNETE/ MAFOSI** kapa ho **NTLHA / MOHOPOLO**. Hobane nnete moithuti o lokela ho bontsha kutlwisiso ka ho hlalosa ntlhakemo ya hae. Ka hoo re tsepamisa maikutlo ho lebaka le tshehetsang karabo ya hae.
- Karabong e hloakang lentswe le le leng, mme mohlalobuwa a fane ka a mangata kapa polelo, tshwaya karabo e nepahetseng, ha feela lentswe le nepahetseng le sheletswe mola.
- Moo ho hlokehang dintlha/ dikarabo tse pedi kapa ho feta, mme mohlalobuwa a araba ka letoto, tshwaya feela tse pedi tse tharo tse qalang.
- Puo ha e tswaetswa ke tikoloho e amohelwe.
- Potsong ya kgetho ho amohelwe tlhaku e manepana le karabo e nepahetseng kapa karabo e ngotsweng ka botlalo.

KAROLO YA A   TEKOKUTLWISISO

POTSO YA 1

- 1.1 E tla thusa setjhaba ka ho ntshetsa pele ditalenta tsa mmimo le tsa ho bapala kalaneng esita le ho pheta dipale.
- 1.2 Ke Gibson Kante le Hugh Masikela/ Miriam Makeba.
- 1.3 Caiphus ke sebini se tummeng Afrika Borwa le naheng tse ding ka lebaka la ho sebetsa mmoho le metswalle ya hae e neng e rata mmimo.
- 1.4 Di amana ka hore Caiphus o thusitswe ke dibini tse ding New York ho bopa talente ya hae, jwale le yena o lakatsa ho thusa ba bang ba ratang mmimo.
- 1.5 E, ke mohopolo o motle, batjha ba hloka tataiso ho ntshetsa ditalente tsa bona pele ka thuso ya ba nang le boiphihlelo le tsebo.
- 1.6 Ho mo hlahisa e le motho ya tshepahalang, ya sa rateng ho utluisa Letta bohloko/motho ya sa hlanoheleng dikano tsa hae.
- 1.7 Phapano ke hore mminong wa khomphuta diletswa di kapanyeditswe ka hare ho yona, ha wa diletswa di bapalwa mmoho ho fana ka modumo o tswakehileng.
- 1.8 E, ke ne ke tla kgutla ke tlo ntshetsa talenta ya ka pele naheng ya heso, hobane ke ile ka tsietsi feela moo.

KAPA

Tjhee, ke ne ke sa tlo ipusetsa morao hobane ke ne ke tla be ke iketsetsa tjhelete e ngata New York.

- 1.9 O bolela hore o ile a sheba tsa bophelo bo fetileng mme a hlokomela hore le yena o thusitswe ke batho ba bang.
- 1.10 O kgothatswa ke ho bona matshweletshwele a bapala mmimo le ho bina mmimo wa hae.
- 1.11 E, o na le thahasello hobane o latetse metjha e mo isang katlehong.
- 1.12 E, di a dumellana hobane di bua ka mmimo, tema ya A e bua ka boqapi ba mmimo ha tema ya B e bua ka DJ e bapalang wona mmimo.
- 1.13 Ke maikutlo a kgothatsang a ho bona motjha a ikitlaetsa ho ipatlela mosebetsi le ho hodisa talenta ya hae.

KAROLO YA B KGUTSUFATSO/KAKARETSO

POTSO YA 2

Mongodi o re ke molaodi wa bohlophisi ba BONA. Mosebetsi ona o mo kopantse le batho, ba fetola bophelo ba hae. O ithutile dipuo, ditso le ditalente tse fapaneng. O bile le diphephetso qalehong ya bolaodi ba moifo o moholo jwalo, empa tsa mo fa sebete. E bile motsamaisi wa mekete ya Garnier Women Helping Women kgwedding ya pele. O ne a tshoswa ke ho bua le matshwele, qetellong a natefelwa. O kgothaletsa babadi ho ntshetsa ditalente tsa bona pele ka tataiso ya makasine ona, jwalo ka ha le yena a ntshetsa dithuto tsa hae pele.

HO TSHWAYA KGUTSUFATSO

Ha ho tshwauwa kgutsufatso ho lokela hore ho itshetlehwe ka ho kenyeletsa dintlha tse hlokwang ke potso.

Kgutsufatso e tlameha ho tshwauwa ka tsela e latelang:

- Matshwao a 7 bakeng sa dintlha tse 7.
- Matshwao a 3 bakeng sa puo.
- Matshwao kaofela: 10.

Kabo ya matshwao a puo ha a nepane le dintlha tsa mohlalobuwa:

- Ha dintlha 1–3 di nepahetse: fana ka letshwao le le 1.
- Ha dintlha tse 4–5 di nepahetse: fana ka matshwao a 2.
- Ha dintlha tse 6–7 di nepahetse: fana ka matshwao a 3.

KAROLO YA C DITHOTHOKISO

POTSO YA 3

- 3.1 3.1.1 Enjabamente/ molaphollatsi/ molamotjetje.
- 3.1.2 Ke Lehlaso.
- 3.1.3 E lekanya lentswe 'mahlomoleng' le ka pele ho yona le 'ditsietsing' le e latelang hore mantswe ao a be boemong bo lekanang.
- 3.1.4 Ke phetapheto ya sebopeho sa mela.
- 3.1.5 Mona sethothokisi se hopotsa ya llang hore o ile a kgalengwa, a se ke a mamela, mme jwale diketso tsa hae di a mo latela/ ke moiketsi ya sa llelweng.
- 3.1.6 Hobane phamokate ke lefu le mo manameng jwalo ka ha dinta di manama kobong.
- 3.2 3.2.1 Ho bapiswa/tshwantshwa selo sa masea le selo se seholo se sa feleng.
- 3.2.2 Maikutlo a mmadi ke a ho hlomoha/ o ba le qenehelo ho basadi le bana ba llang, ba hlokanang matla a ho itwanela.
- 3.2.3 E, e se e ka re utlwa modumo wa dilo tsa basadi le bana tse sa feleng, hobane ba hlekefetswa ka sehloho Afrika.

POTSO YA 4   Thothokiso e so bonwe

- 4.1   Ke tomatso, thothokiso e phoqang motho enwa ya sa kenang ntweng.
- 4.2   Ke maikutlo a kgalefo a ho itseka mmoho le batho bohle/ a ho teneha ke bokwala ba monna enwa.
- 4.3   E sebedisitswe hore e hatelle lentswe 'Hela', ebile e fa lentswe leo sefutho.
- 4.4   Ke molathothokiso wa 6.
- 4.5   Se mo hlahisa a le botswa/ a le boi/ motho ya se nang boikarabelo hape ya sa tsotelleng.
- 4.6   Pheteletso e sebedisitswe ho feteletsa mofuta wa ntwana, hobane bana ba masea ha ba tsebe letho ka ditokelo, mme ha ba na le matla a ho lwana.
- 4.7   Ke tjhaba, bohlokwa ba kgonyetso ya sehlongwapele ke ho potlakisa morethetho le ho matlafatsa lentswe leo.
- 4.8   Ke hore ha bothata bo le teng batho bohle ba lokela ho ema mmoho ho rarolla bothata boo. /Bokwala ho motho wa ntate ke ntho e swabisang.

KAROLO YA D THUTAPUO LE TSHEBEDISO YA PUO

POTSO YA 5 TSHEKATSHEKO YA PAPATSO

- 5.1 Ke hobane setshwantshso se hlahisitsweng ke sa mosadi/ sehlahiswa se etseditswe basadi feela.
- 5.2 Tjhe, a ke ke a fumaneha habonolo hobane ha a a fana ka dinomoro tsa mohala le ha e le aterese ya marangrang.
- 5.3 Ke ho fa moreki monahano wa hore sehlahiswa sena se theko e tlase mme a ka iphumanela sona.
- 5.4 Bana ba thabetse dipabi ba lekile le matsoho a bona.
(Dikarabo tsa baithuti di tla fapana)
- 5.5 Lentswe 'ebile' le kopanya dipolelo tse pedi, e leng 'Ho siile letlalo la ka le le bonolo' _____ le fepehile.
- 5.6 Ho hohela bareki hore ba reke sehlahiswa ba hlocomele matlalo a bona.
- 5.7 Ke hobane se tseba hore maponesa ke batho ba sebetsang ka molao, ke bona ba lokelang ho tshwara dikebekwa tse utswang.
- 5.8 E bolela hore maponesa ke ona a amohelang tjotjo ho feta batho kaofela.
- 5.9 Le bolela hore ha se lekgetlo la pele kheibole e utsuwa.
- 5.10 E, hobane le fana ka moelelo wa hore ha se seo o lokelang ho se etsa ka nako tsohle, o ka se etsa ha o batla/ ha se setlamo hore o se etse ka nako tsohle.
- 5.11 Ke moelelo o hlalosang mokgwa oo dipotso di botswang ka wona.
- 5.12 Le bopilwe ka leetsi 'tsamaya'. Mohl: Re tsamaya ka tsela ena kamehla.
(Dipolelo tsa baithuti di tla fapana.)
- 5.13 Bongata

POTSO YA 6

Re tlile jwalo ra ba ra tla fihla mateanong a ditsela, moo Mosotho a qadileng ho teana le Lekgowa. Ha ba teana jwalo, ere ka ha Mosotho o a kgahlwakgahlwa hle, esitana le hona ho ba ngwana kgotso bo, ke ha Rantsho a se a etsa mekutu yohle ho bontsha hore o ananetse ka botlalo tse fihlang le dinatla tse tharo tse tswang ho Moshweshwe Thaba Bosiu.

Matshwao ohle: 100